

Madde Bağımlılığı ile Mücadelede Sivil Toplum'un Rolü ve Dernekler Dairesi Başkanlığının Destekleri

İnsanın beden ve ruh sağlığını derinlemesine bozan madde bağımlılığı tüm dünyada, başta gençler ve aileler olmak üzere bütün toplum için büyük bir tehdit olarak kabul edilmektedir. Türk Dil Kurumu "Başka bir şeyin istemine, gücüne veya yardımına bağlı olan, özgürlüğü, özerkliği olmayan, tabii" olarak tanımlar bağımlılığı. Bu tanımdan hareketle bağımlı kişiye, özgür olamayan, iradesi elinden alınmış da demek doğru olacaktır. Herhangi bir maddeye olan düşkünlüğün madde bağımlılığı olarak tanımlanabilmesi için, o madde alınmadığında insanda fiziksel ya da psikolojik belirtiler gözlemlenmesi gerekir. Bir başka deyiş ile madde bağımlılığı, madde yoksunluğunda insanın hayatına istediği gibi devam edebilmesini engelleyen durumlara yol açan düşkünlüktür.

Genellikle merakla başlanılan bu yol büyük oranda çıkmaz bir hal alır. Madde kullanımına başlayan kişi aklını kullanamaz ve kendini durduramaz hale gelir. Bunun nedeni ise bağımlılığın bir beyin hastalığı olmasıdır. Ve mutlaka tedavi edilmesi gerekir.¹ Aksi takdirde kullanımı giderek artırılan ve aşırı dozlara ulaşarak ölümlerle sonuçlanan bir hal alabilmektedir.

Madde kullanım yaşının giderek düştüğü günümüzde madde bağımlılığı ile mücadelede dört önemli aşama bulunmaktadır. Bunlar; bilinçlendirme-farkındalık oluşturma, koruma ve önleme, tedavi ve takiptir. Bu aşamalarda en önemli faktör devletin uyguladığı politikalarıdır. Ancak devletin tüm bireylere her an

Murat KIRÇOVA
Dernekler Denetçisi

1 [http://www.npistanbul.com/tr/sayfa/alkol-ve-madde-bagimlilik, \(09.03.2016\).](http://www.npistanbul.com/tr/sayfa/alkol-ve-madde-bagimlilik, (09.03.2016).)

temas ve müdahale edemeyeceği muhakkak olduğundan farklı aktörlere ihtiyaç vardır. Bu aktörler başta aile olmak üzere bireyin yakın çevresi, okul veya iş çevresi, sosyal çevresi olabileceği gibi daha makro planda sivil toplum kuruluşları(STK) veya özel sektörde yer alan kurum veya kuruluşlarda olabilir.

Hastalıklarla mücadelede tedaviden çok, ön alma önem taşıdığı gibi madde bağımlılığında da tedaviden çok insanların madde kullanmasını yâda eğer kullandıysa bağımlı hale gelmesini engellemeye yönelik koruyucu hizmetler çok önemlidir. Bu da yukarıda saydığımız aşamalardan bilinçlendirme-farkındalık oluşturma ile koruma ve önleme faaliyetleri ile mümkündür. Bu iki aşama yukarıda saydığımız aktörlerin fayda sağlayabileceği aşamalar, tedavi aşaması sadece kamu kurumları(Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi-AMATEM, devlet ve üniversite hastaneleri) eli ile yürütülmekteydi. Artık bu tedavi süreci özel sağlık işletmeleri veya bireysel sağlık personeli ile de yürütülmektedir. Ancak tedavide de ailenin ve çevrenin desteği çok önemlidir. Takip aşaması ise tedavi ile madde bağımlılığından kurtulmuş bireyin tekrar aynı yola tevessül etmemesi için önemli bir adımdır. Bu aşamada da yine aile ve çevreye büyük görev düşmektedir.

Madde kullanımı ve bağımlılıkla mücadeleyi devletin asli görevleri arasında olduğunu düşünecek olursak bu görevi yerine getirmekle devlet yükümlüdür. Ancak herhangi bir zorunluluğu olmadığı halde madde bağımlılığını toplumun sorunları arasında görüp ve çalışma alanlarında önceliklendirip bu mücadelede yer alan önemli bir kesimde sivil toplum kuruluşlarıdır.

Başta, 1920’de İngiliz işgal güçlerinin İstanbul Limanı’na gemilerle

Herhangi bir zorunluluğu olmadığı halde madde bağımlılığını toplumun sorunları arasında görüp ve çalışma alanlarında önceliklendirip bu mücadelede yer alan önemli bir kesim de sivil toplum kuruluşlarıdır.

getirdiği binlerce kasa alkollü içkiyi gençlerimize bedava dağıtıp onları zehirlemesine, işgale karşı direnişi kırarak özgürlüklerini ve onurlarını ellerinden almak istemelerine karşı alkollü içkilerle mücadele amacıyla kurulan Yeşilay (Hilal-i Ahdar) olmak üzere gün geçtikçe sayıları artan madde bağımlılığı ile mücadele dernekleri kanayan bu yaraya dur demek için mücadele etmektedirler. Sivil toplum olarak mücadelenin bilinçlendirme-farkındalık oluşturma ve koruma ve önleme aşamalarında daha çok yer alan dernekler diğer aşamalara gerek maddi imkânların gerekse yetişmiş insan kaynağının kısıtlı olması nedeni ile henüz yer alamamaktadırlar.

Faaliyet alanlarında yukarıda da belirttiğimiz gibi çeşitli kaynak sorunları yaşayan STK’ların kapasitelerinin geliştirilmesi ve aktif katılımlarının artırılması için Dernekler Dairesi Başkanlığı, 2010 yılında başlattığı “Sivil Toplum Kuruluşları için Proje Yardımları” Programı kapsamında derneklerin sunmuş olduğu projeleri desteklemektedir. Bu destekler sayesinde STK’lar kurumsal kapasite-

telerini arttırırken aynı zamanda da amaçlarını gerçekleştirmek için fikir aşamasında kalan projelerine kaynak bulabilmektedirler.

Madde bağımlılığı ile mücadeleyi kendisine görev bilen derneklerimizin proje müracaatlarına, her yıl Bakanlıkça belirlenen proje konularından biri olarak, fırsat verilmekte ve değerlendirme aşamasında öncelik tanımaktadır. Destek programı kapsamında 2010 yılından bu yana 43 derneğimize Bakanlığımız/Başkanlığımız tarafından madde bağımlılığı ile mücadelede yer almaları için yaklaşık 2,6 milyon Türk Lirası proje karşılığı hibe desteği verilmiştir.

Bu yardımlarla dernekler; bireyleri ve çevrelerini(aile, okul, işyeri) madde bağımlılığı ve zararları hakkında bilinçlendirmiş ve hitap ettikleri toplulukta farkındalık oluşturmuşlardır. Diğer taraftan yine derneklerimiz bu yardımlar sayesinde hayata geçirdikleri projelerle madde bağımlılığında en riskli grup olan çocukların ve gençlerin boş vakitlerini; spor, yabancı dil eğitimi, mesleki beceri kazandırma gibi çeşitli etkinliklerle değerlendirerek ve onlara nitelikli arkadaşlıklar kurabileceği sosyal ortamlar sağlayarak, kötü alışkanlıklardan uzak kalmaları sağlanmaktadır. Ayrıca yürütülen projelerde yer alan faaliyetler sayesinde maddeye ulaşabilecek ortamlardan çocuklarımız ve gençlerimiz uzaklaştırılarak madde bağımlılığının yaygınlaşmasının önüne geçilmektedir.

Toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmayı vizyon olarak benimseyen Dernekler Dairesi Başkanlığı gençliği ve toplumu madde bağımlılığı ile mücadele ederek korumaya çalışan projelere artan oranda destek vermeye devam etmektedir.